

Nadere toelichting op de wijkregisters

In deze notitie nadere informatie over:

1. De correcties die aangebracht moesten worden op de inventarislijsten van het Nationaal Archief Nederland
2. De verschillende informatie in de registers van vóór 1837 en in de registers van 1837 en daarna
3. De regels die tussen 1828 en 1921 voor de wijkregisters van toepassing waren.

De aangebrachte correcties op de inventarislijsten van het NAN

De scans van de wijkregisters over de periode 1828 t/m 1832 staan in het digitaal duplicaat van het archief van het Gemeentebestuur, archiefinventarisnummer 1.05.11.09, onder de inventarisnummers 58 t/m 68:

<https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/archief/1.05.11.09/invnr/%404~58-68>

De scans van de wijkregisters over de periode 1833 t/m 1845 staan in het digitaal duplicaat van het archief van de Gouverneur-Generaal West-Indische Bezittingen, archiefinventarisnummer 1.05.08.01, onder de inventarisnummers 635 t/m 698:

<https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/archief/1.05.08.01/invnr/%401~1.3~635-698>

De scans van de wijkregisters over de jaren 1846 en 1847 staan in de inventaris van de microfiches: Wijkregister Paramaribo (Suriname), 1846-1847, archiefinventarisnummer 2.10.77, onder de inventarisnummers 1 t/m 8:

<https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/archief/2.10.77>

Maar deze inventarislijsten bevatten een aantal foutieve koppelingen van inventarisnummer aan wijk en jaar. Met behulp van verschillende bronnen hebben wij van ieder inventarisnummer uitgezocht op welke wijk en welk jaar het desbetreffende inventarisnummer feitelijk betrekking heeft. Dit heeft geleid tot de volgende correcties:

- 59: NAN geeft Wijk C 1828 (?) aan, maar is feitelijk Wijk C 1830.
- 65: NAN geeft Wijk D 1831 aan, maar dit archiefdeel bestaat feitelijk uit 2 registers:
  - op de scans 1 t/m 272 staat Wijk D 2^e gedeelte 1831 (door ons 65A genoemd)
  - op de scans 278 t/m 507 staat Wijk D 2^e gedeelte 1833 (door ons 65B genoemd).
- 638: NAN geeft Wijk D 1834 aan, maar is feitelijk Wijk D 2e gedeelte 1834.
- 640: NAN geeft Wijk B (?) 1835 aan, maar is feitelijk Wijk A 1835.
- 642: NAN geeft Wijk D (?) 1835 aan, maar is feitelijk Wijk D 1e gedeelte 1835.
- 645: NAN geeft Wijk A 1837 aan, maar is feitelijk Combé, dat in 1837 als 1e BW van Wijk A afgesplitst is.
- 655: NAN geeft Wijk D 1838 aan, maar is feitelijk Wijk D 2e gedeelte 1832.
- 659, 665, 677, 684, 687: NAN geeft BW aan, maar ze zijn feitelijk allemaal 2e BW.
- 660 en 670: NAN geeft BW aan, maar ze zijn allebei feitelijk 1e BW.
- 692: NAN geeft Wijk D 1845 aan, maar is feitelijk 2^e BW 1845.
- 695: NAN geeft Wijk B en geen jaar aan, maar is feitelijk Wijk B 1835.
- 696: NAN geeft Wijk D 1^e gedeelte 1828 aan en dat het een onvolledige copie van 697 is, maar is feitelijk Wijk D 1^e gedeelte 1829.
- 698: NAN geeft geen informatie over wijk en jaar, maar is feitelijk 1^e BW 1841.

Alle correcties zijn in het overzicht onder bron 1.10 op AlleSurinamers.org verwerkt.

De verschillende informatie in de registers van vóór 1837 en in de registers van 1837 en daarna

In de loop van de jaren zijn voor de registers verschillende indelingsmodellen gebruikt, met als gevolg dat in de verschillende jaren ook verschillende informatie per adres wordt gegeven:

- Van 1828 tot en met 1836 is **model 1** gebruikt, waarin per adres de volgende informatie wordt gegeven:
  - naam van de straat, letter van de wijk en nummer van het huis in de oude wijkindeling
  - naam, voornamen, ouderdom, beroep en religie van de in het huis wonende vrije personen
  - de 'ethniciteit' van de bewoner wordt niet aangegeven
  - de registers bevatten geen enkele informatie over slaven.
- Van 1837 tot en met (in ieder geval) 1847 is **model 2** gebruikt, waarin per adres de volgende informatie wordt gegeven:
  - naam van de straat, letter van de wijk en nummer van het erf in de oude en nieuwe wijkverdeling
  - naam, voornamen, ouderdom, beroep en godsdienst van de vrije personen die op het erf wonen
  - of de vrije persoon een 'blanke, kleurling of vrije neger' is
  - het aantal slaven dat zich feitelijk op het erf bevindt, ongeacht of zij het eigendom van een vrije bewoner van het erf zijn, onderverdeeld in 'kleurlingen en negers' en deze twee categorieën weer onderverdeeld in mannen, vrouwen, jongens en meisjes
  - de namen van de slaven worden niet vermeld.
- Maar voor de registers 1837 1^e BW, 1838 B, 1838 1^e BW, 1840 1^e BW en 1841 1^e BW is een van model 2 afwijkend **model 3** gebruikt, waarin per adres de volgende informatie wordt gegeven:
  - naam van de straat, letter van de wijk en nummer van het huis in de nieuwe wijkverdeling
  - naam, voornamen, ouderdom, beroep, religie en geboorteplaats van de vrije personen die in het huis wonen
  - of de vrije persoon een 'blanke, kleurling of vrije neger' is
  - het aantal slaven dat aan de vrije bewoners van het huis toebehoort, onderverdeeld in 'gekleurden en zwarten' en deze twee categorieën weer onderverdeeld in mannen, vrouwen, jongens en meisjes
  - de namen van de slaven worden niet vermeld.

De regels die tussen 1828 en 1921 voor de wijkregisters van toepassing waren

Hieronder een overzicht van de belangrijkste wettelijke bepalingen bij de invoering in 1828 en de daarop volgende wijzigingen in 1837, 1847 en 1854:

	Gouvernementsblad 1828 nr. 4, dd 5 maart 1828 ingang 1 juli 1828	Gouvernementsblad 1837 nr. 3, dd 24 april 1837	Gouvernementsblad 1847 nr. 6, dd 27 april 1847	Gouvertnementsblad 1854 nr 14 dd 29 dec. 1854
Reden van invoering.	'teneinde den staat der bevolking van Paramaribo nauwkeurig te constateren'	'invoering eener nieuwe Wijkverdeling voor de stad Paramaribo en haaren omtrek'	omdat 'de registers van de verschillende Wijken niet volledig genoeg zijn ingevuld'	'de mindere noodzakelijkheid eener jaarlijksche algemeene invulling der wijk-tabellen'
Aantal wijken en wijkmeesters.	4 wijken: A, B, C en D 2 wijkmeesters per wijk.	6 binnenwijken: A, B, C, D, E en F 2 buitenwijken: 1 ^e en 2 ^e BW 2 wijkmeesters per binnenwijk, 1 per buitenwijk.	Op dit punt geen wijziging.	Op dit punt geen wijziging.

	Gouvernementsblad 1828 nr. 4, dd 5 maart 1828 ingang 1 juli 1828	Gouvernementsblad 1837 nr. 3, dd 24 april 1837	Gouvernementsblad 1847 nr. 6, dd 27 april 1847	Gouvertnementsblad 1854 nr 14 dd 29 dec. 1854
Wijze van opname en registratie.	De wijkmeesters gaan in hun wijk alle huizen huis aan huis langs en schrijven zelf alle gegevens op in registers in duplo. Het origineel houden ze zelf, het dubbel leveren ze later in.	14 dagen vóór de feitelijke opname wordt aan iedere hoofdbewoner van een bebouwd erf een tabel uitgereikt, waarop deze de gegevens 'onder presentatie van eede' opgeeft.	De tabel wordt in 1847 vóór 5 mei en in volgende jaren vóór 1 januari aan de hoofdbewoners toegezonden. Invulling binnen 14 dagen blijft verplicht.	De tabel wordt met ingang van 1855 vóór of op 10 januari aan de hoofdbewoners toegezonden. Invulling binnen 14 dagen blijft verplicht.
Wie werden er precies geregistreerd?	Alle in het huis wonende vrije personen, inclusief de personen aan wie een gedeelte van het huis is onderverhuurd of in gebruik is gegeven.	Alle tot hetzelfde erf behorende vrije personen, meerderjarige en minderjarige, al dan niet in verschillende huisgezinnen verdeeld.	Op dit punt geen wijziging.	Op dit punt geen wijziging.
Welke gegevens werden genoteerd?	Letter van wijk en nummer van huis, naam, voornamen, ouderdom, beroep en religie van de in het huis wonende vrije personen.	Letter van wijk en nummer van erf, in oude en nieuwe wijkverdeling, naam, voornamen, ouderdom, beroep en godsdienst van de vrije personen en het aantal slaven dat zich 'de facto' op het erf ophoudt, ongeacht of zij het eigendom van een vrije bewoner van het erf zijn.	Zie GB 1837 nr. 3, maar van de slaven die zich daadwerkelijk op het erf ophouden, worden ook de namen, moedersnamen, geslacht, kleur, ouderdom, werkzaamheid en godsdienst genoteerd.	Op dit punt geen wijziging.
Moment van opname en/of verwerking van de ingevulde tabellen door de wijkmeester.	leder jaar. In 1828 in juli, in volgende jaren in januari. Tenminste 8 dagen vóór de opname wordt dit in de krant aangekondigd.	leder jaar. De feitelijke opname (= de verwerking door de wijkmeester van de ingeleverde tabellen in de wijkregisters) vindt in 1837 in juni en in volgende jaren in januari plaats.	leder jaar. De feitelijke opname door de wijkmeester vindt in 1847 tussen 19 mei en 15 juni en in volgende jaren tussen 15 januari en 15 februari plaats.	Met ingang van 1855 vindt de invulling van de tabellen door de bewoners om de vijf jaar plaats. Van de ingeleverde tabellen 'formeert de wijkmeester een behoorlijk register'.

	Gouvernementsblad 1828 nr. 4, dd 5 maart 1828 ingang 1 juli 1828	Gouvernementsblad 1837 nr. 3, dd 24 april 1837	Gouvernementsblad 1847 nr. 6, dd 27 april 1847	Gouvertnementsblad 1854 nr 14 dd 29 dec. 1854
Waar en wanneer werden de ingevulde registers door de wijkmeesters ingeleverd?	'ter Gouvernements-Secretarie', in 1828 uiterlijk eind augustus, in volgende jaren uiterlijk eind februari.	Op dit punt geen wijziging.	'ter Gouvernements-Secretarie', in 1847 vóór 15 juni, in volgende jaren vóór 15 februari.	'ten burele der Politie', vóór 15 maart. Vóór of op de 8 ^e van iedere maand stuurt de wijkmeester een staat van tussentijdse mutaties naar het 'Hoofd der Politie'.

Na 1854 zijn er nog verschillende andere Gouvernementsbladen geweest over de wijkregisters, de wijkindeling, de huisnummering en de bevolkingsregisters:

- GB 1856 nr. 5: de twee buitenwijken krijgen elk ook twee wijkmeesters.
- GB 1860 nr. 1: nieuwe begrenzing van wijk F en 2^e Buitenwijk.
- GB 1863 nr. 3: nieuwe verdeling der kolonie Suriname in districten. De stad Paramaribo met haar buitenwijken, de grond Hermitage aan het kanaal van Saramacca en de gronden aan de weg van Kwatta tot en met Oldenburg vormen het stadsdistrict.
- GB 1869 nr. 42: nieuwe administratieve onderverdeling van de binnen- en buitenwijken van Paramaribo: Wijk A wordt onderverdeeld in 1^e, 2^e en 3^e gedeelte, Wijk B in 1^e, 2^e en 3^e gedeelte, Wijk C in 1^e, 2^e en 3^e gedeelte, Wijk D in 1^e en 2^e gedeelte, Wijk E in 1^e t/m 5^e gedeelte, Wijk F in 1^e t/m 4^e gedeelte, 1^e Buitenwijk in 1^e en 2^e gedeelte, 2^e Buitenwijk in 1^e en 2^e gedeelte (later aangevuld door GB 1880 nr. 11 en gewijzigd door GB 1884 nr. 20).
- GB 1879 nr. 12: GB 1847 nr. 6 vervalt.
- GB 1880 nr. 11: nieuwe onderverdeling van de binnen- en buitenwijken (later gewijzigd door GB 1884 nr. 20).
- GB 1884 nr. 20: nieuwe onderverdeling van wijk F en van de 1ste en 2de Buitenwijk van Paramaribo. De als gevolg van de toegenomen stadsuitbreiding uitgedeelde projectnummers krijgen een eigen wijknummer. Zie Surinaamsche Courant en Gouvernements Advertentieblad, 2 december 1884: Officieel Gedeelte.
- GB 1917 nr. 80: vervallen van GB 1828 nr. 4, GB 1847 nr. 6 en GB 1854 nr. 14 (vervallen van de regels betreffende de wijkregisters) en vaststellen van de regels betreffende de bevolkingsregisters.
- GB 1921 nr. 21: nieuwe bepalingen betreffende de huizennummering.
- GB 1921 nr. 26: inwerkingtreding GB 1917 nr. 80 (per 15 mei 1921).
- GB 1921 nr. 29: uitvoeringsbesluit Bevolkingsregisters.
- GB 1951 nr. 80: vervallen van GB 1837 nr. 3.

26 april 2024

John Sang-Ajang, Henk van der Mast en Pieter Bol